

reportatge

>> Pràctica de budisme zen coreà durant un retir al temple Bori Sa.

Buda a Girona

Les escoles de budisme es consoliden a les comarques gironines i cada vegada tenen més seguidors

Durant els anys seixanta i setanta del segle xx, grups d'occidentals van començar a interessar-se per les tradicions espirituals estrangeres. Les que van irrompre amb més força als Estats Units i a Europa van ser les que provenien de l'Àsia Oriental. Una de les que va tenir més acceptació va ser el budisme, que a dia d'avui segueix creixent en força, influència i nombre de practicants.

JORDI DAUSÀ I MASCORT > Text

ARXIUS PRIVATS DELS TEMPLES SAMYE DECHI LING I BORI SA > Fotografies

El budisme és una doctrina filosòfica i religiosa que va néixer a l'Índia al segle vi aC sota el guiatge de Siddartha Gautama. És la quarta religió del món, amb uns cinc-cents milions de practicants. Com passa amb totes les altres religions, no hi ha una única escola o corrent, i entre una branca i una altra poden haver-hi diferències teològiques, jeràrquiques i organitzatives importants.

És gairebé impossible precisar quants centres budistes hi ha a les comarques de Girona. En el moment d'escriure aquest article, la Coordinadora Catalana d'Entitats Budistes (CCEB) informa d'un centre a Sils, dos a la ciutat de Girona, un a Espinelves, un a Sant Feliu de Guíxols, un a Cadaqués, un a Figueres i un darrer a Tortellà. Però aquests no són els únics: alguns centres no volen adscriure's a la coordinadora, i d'altres en surten. A més, hi ha temples que són

**És gairebé impossible
precisar quants centres
budistes hi ha a les
comarques de Girona**

>> *Ensenyances del lama
Yeshe Losal Rinpoche.*

filials de centres més grans ubicats a Barcelona, com és el cas del de Bàscara. Malgrat que els centres de la CCEB pertanyen a diferents tradicions i tenen desacords doctrinals, tots caminen de bracet per prestigiar el budisme i augmentar la seva esfera d'influència. La CCEB treballa amb la Generalitat de Catalunya per tal que es reconegui la fe budista i se'n pugui garantir la pràctica, però a diferència d'altres religions no reben subvencions ni gaudeixen de privilegis fiscals. Per tant, la totalitat dels centres budistes es financen únicament amb les donacions de fidels i particulars, amb el que guanyen organitzant retirs i allotjaments i amb alguns cursos esporàdics que imparteixen sobre temes relacionats amb l'Orient.

Paral·lelament, hi ha un nombre creixent de centres que asseguren transmetre la filosofia budista, però que en realitat són més propers al moviment New Age i ofereixen un budis-

me descafeïnat o bé adaptat a les modes i als gustos occidentals. En alguns casos al neòfit se li fa difícil diferenciar entre els diferents tipus de centres.

El budisme tibetà

A les comarques gironines té molt pes el budisme Vajrayana, conegut popularment com a *budisme tibetà*, seguit pel budisme zen, que va originar-se a la Xina i, posteriorment, es va estendre pel Japó i Corea. És difícil determinar el moment exacte en què el budisme va introduir-se a Girona, ja que diversos grups pertanyents a diferents escoles i tradicions van començar a interessar-s'hi més o menys al mateix moment, al darrer terç del segle passat.

El budisme tibetà és una de les escoles que compta amb més centres a tot Catalunya. Formalment i doctrinalment encara conserva molts trets del budisme hindú fundacional. Ani

Aquesta filosofia i estil de vida va arribar a casa nostra durant la dècada dels seixanta

Kunga, monja budista de la tradició tibetana, originària de Reus i vocal de la CCEB, vol remarcar que la majoria dels centres on es practica aquest budisme no són monestirs, com molta gent els coneix popularment, sinó centres espirituals que a vegades compten amb la presència d'un lama o mestre. Els centres de tradició tibetana segueixen la doctrina del dalai-lama. A banda d'aquests, hi ha centres budistes que tenen un corpus ideològic similar però

>> *Final de retir amb Lama Tsonдру al monestir de Samye Dechi Ling.*

SAMYE DECHI LING

que no obeeixen l'ortodòxia tibetana i que tampoc estan sota el paraigua de la coordinadora. És el cas de la controvertida Nova Tradició Kadampa, que va fer-se famosa arran dels seus enfrontaments amb el líder budista, i que té les seves pròpies pràctiques de meditació. Kadampa compta amb centres a Girona, Figueres, Blanes i Olot.

Segons Ani Kunga, el perfil del practicant de budisme tibetà ha canviat al llarg dels anys. A dia d'avui molta gent, cansada de la immediatesa i la hiperestimulació de la societat actual, s'acosta al budisme amb l'esperança de trobar un tipus de vida més harmònica, a diferència dels primers practicants gironins, la majoria dels quals eren buscadors espirituals provinents

de la tradició cristiana. No deixa de ser curiós que molts d'ells, fugint de la rígida cadena de comandament vaticana, hagin anat a parar a una religió que també dona molta importància a les jerarquies, algunes de les quals són força

Hi ha centres que asseguren transmetre la filosofia budista però que són més propers al moviment New Age

complexes. De fet, quan se li pregunta a Kunga com es pot reconèixer una escola rigorosa amb la doctrina, la monja

>> A dalt, banderoles budistes amb oracions. El vent les mou i fa que les pregàries s'escampin pertot arreu.

>> A baix, stupa de la il·luminació entre el Montseny i la serra del Corb.

afirma que, a més de comprovar si són membres de la CCEB, els interessats s'han de fixar en l'antiguitat del centre i en la pertinença a una línia jeràrquica contrastada. A banda d'aquests buscadors espirituals sincers, Ani Kunga admet que, entre tantes persones que emprenen cerques personals, també hi ha qui s'apropa al budisme fugint dels problemes personals.

Samye Dechi Ling

Ani Kunga viu al monestir budista Samye Dechi Ling, a Castanyet, prop de Santa Coloma de Farners. És l'únic monestir de budisme tibetà en tot l'Estat espanyol. Segons la tradició tibetana, un temple requereix una comunitat amb un mínim de tres monjos ordenats i amb els corresponents vots per considerar-se monestir. Aquest temple va establir-se el 2012 aprofitant l'antiga masia d'un indià de Santa Coloma. El monestir compta amb cases de retir, obertes a Castanyet des del 1997, que han acollit des de recessos de mon-

jos (en tot l'Estat només se n'han fet a Castanyet i a Panillo, a l'Aragó) fins a particulars que volen gaudir d'un període de contemplació. Alguns d'aquests retirs són de llarga durada: poden arribar a durar quatre anys. Durant aquest temps, un grup de practicants tenen cura de les persones que s'han enclaustrat. Aquests espais de retir van ser la llavor del temple actual.

Quan aquest article estigui publicat, el temple haurà acabat de construir un gran *stupa*, un monument simbòlic sagrat pel budisme tibetà. La construcció d'un *stupa* exigeix una sèrie de condi-

cions i requeriments importants, i poden tenir diferents finalitats: poden ser commemoratius o destinats a dipòsit d'objectes sagrats. Es considera, doncs, que un centre capaç d'aixecar-ne un és un centre amb prou recursos i capacitat, com és el cas de Samye Dechi Ling. A la cara nord del monestir també s'hi aixeca un impressionant mur amb *mantres* dibuixats amb lletres daurades. Aquest tipus d'arquitectura va cobrant cada vegada més importància als centres on es practica el budisme tibetà, i el seu estil oriental contrasta amb l'arquitectura sòbria mediterrània.

SAMYE DECHI LING

>> Monestir de Samye Dechi Ling, a Castanyet, aixecat aprofitant una antiga casa indiana.

>> Mur amb mantres, propi del budisme tibetà.

BORI SA

Budisme zen

Xavier Morgado és el coresponsable del Dojo Girona. Morgado és monjo zen ordenat a França i sacerdot. El budisme zen va néixer a la Xina, però va ser al Japó on va adquirir el caràcter que avui en dia el fa reconeixible i popular. El dojo de Girona pertany a l'escola de budisme Soto, que va arribar al Japó al segle XIII. Aquest centre existeix des de l'any 2000, i va ser obert per la monja zen Enriqueta Vidal. Segons Morgado, cada vegada hi ha més gent interessada en aquesta filosofia i estil de vida que va arribar a casa nostra durant la dècada dels seixanta, malgrat que no hi ha un perfil concret de practicant. Molts escullen el budisme japonès seduïts per la seva senzillesa i per la seva idea de no-arrelament, de meditar com a camí d'autoconeixença, una pràctica anomenada *zazen*. El budisme japonès no té prohibicions alimentàries ni demana règims ascètics, rígids o gaire exigents. Segons Morgado, aquesta pot ser una de les claus del seu èxit. Una pràctica relacionada amb aquest tipus de budisme i que ha fet fortuna són els famosos jardins zen,

Malgrat que el budisme zen i el budisme tibetà tenen un origen comú, hi ha diferències ideològiques i rituals importants

autèntics prodigis de bellesa i harmonia. L'estètica zen, en molts casos, ha traspassat les fronteres de la filosofia i ha esdevingut un sinònim de simplicitat, economia de formes i equilibri.

Malgrat que el budisme zen i el budisme tibetà tenen un origen comú, hi ha diferències ideològiques i rituals importants, ja que tots dos han passat pel sedàs de cultures molt diferents, i han madurat i sedimentat durant anys a llocs distants entre si, en ocasions amb mentalitats antagòniques. Estèticament també són diferents: mentre que el budisme tibetà presenta decoracions carregades i multicolors, la tradició zen es caracteritza per línies senzilles i espais monocroms i buits.

A banda del temple de la ciutat de Girona, Morgado té notícia d'una petita comunitat zen que viu a Camprodon i que segueix el seu mateix llinatge, el temple Keiryuji. De nou, en no haver-hi una jerarquia establerta i centralitzada (com passa, per exemple, amb el catolicisme), es fa difícil saber si hi ha més practicants i centres. El sacerdot vol alertar que molts grups es fan dir zen però només ensenyen la pràctica meditativa. Per aprendre el camí, afirma, cal assistir a un dojo i rebre les ensenyances d'un mestre qualificat.

El zen de Corea arriba a la Garrotxa

El temple Bori Sa s'enclava a les imponents muntanyes de Sales de Llierca, a l'Alta Garrotxa. Establert el 2012 aprofitant l'estructura d'un mas de munta-

>> El budisme zen es caracteritza per la decoració senzilla, gairebé espartana, a diferència del budisme tibetà, molt més barroc.

nya del segle XIV, el temple és dirigit per l'abat Fernando Pardo. Bori Sa és autònom, però forma part de l'escola Kwan Um de zen coreà, una tradició fundada pel mestre zen Seung Sahn. El zen coreà és anterior al zen japonès, ja que prové directament de les línies Rinzai xineses. Malgrat això, tots dos tenen elements comuns, inclosa la pràctica dels *kong ans* (*koans*, en japonès), petits problemes, paradoxes o històries breus que a vegades semblen absurds o impossibles de resoldre, i a través dels quals s'espera que l'alumne avanci. Segons Pardo, aquests *kong ans* ajuden el practicant a frenar el pensament per poder percebre i funcionar amb més eficiència. Totes dues escoles també comparteixen l'estreta relació existent entre el mestre i l'alumne. Quan el temple Bori Sa començava a caminar, rebia amb regularitat visites del fundador de l'escola. Després de la seva mort, rep les ensenyances dels seus deixebles directes, provinents d'Europa, Àsia o Amèrica. Pel motiu que sigui, a aquesta escola hi arriba gent de tot el món, a banda dels garrotxins i els barcelonins, que configuren el gruix dels practicants.

Al temple Bori Sa s'hi fan pràctiques diàries de budisme i retirs mensuals d'un cap de setmana de durada. En diferents moments al llarg de l'any també ofereix retirs més llargs, d'una o de dues setmanes. Pardo també afirma que és complicat dibuixar una tipologia de budista practicant. En el cas del seu temple fins i tot rep moltes visites d'amants de la naturalesa impressionats per la bellesa natural de la zona, alguns dels quals s'han convertit al budisme.

El *mindfulness*

El *mindfulness* (atenció plena) és un terme cada vegada més conegut pel gran públic. Segons Joan Carles Espejo, professor de Mindfulnessacció a Girona, el *mindfulness* es pot treballar a través de la meditació clàssica, però l'objectiu final és aplicar-lo al dia a dia del practicant. Aquesta filosofia està encarada a prendre plena consciència del moment temporal present, i avui forma part d'algunes teràpies psicològiques. Malgrat que les seves arrels s'enfonsen en les ensenyances de Buda, no es pot considerar que el *mindfulness* sigui pròpiament una escola de

budisme, ja que està desproveït d'elements religiosos. A Catalunya encara no s'ensenya de manera sistematitzada i reglada, a diferència de països com el Regne Unit, on se n'han implementat pràctiques als organismes públics, i fins i tot al Parlament.

De nou, en no haver-hi cap organisme que reguli la pràctica del *mindfulness*, és impossible fer un recompte dels centres on es practica, i encara més de destriar entre els que ho fan amb rigor i els que s'aprofiten de la força de la moda.

Com es veu, la filosofia budista té una presència notable a les comarques gironines. Segons la monja Ani Kunga, el budisme que es practica aquí té un nivell teològic elevat, i cada vegada desperta més interès. Però també és cert que la Coordinadora Catalana d'Entitats Budistes no té prou capacitat per aixopugar tots els centres existents a Girona i aconseguir que vagin a l'una. Això fa que en aquest moment sigui complicat destriar el gra de la palla sense por d'equivocar-se.

Jordi Dausà i Mascort
és mestre i escriptor.

>> *El temple Bori Sa, enclavat en el paisatge de muntanya de l'Alta Garrotxa.*